

Reactie op: Globalisering en het hoger onderwijs

Vroeger studeerde het nationale talent in eigen land en zocht werk in eigen parochie. Nu concurreren instellingen van hoger onderwijs in de platte wereld om de schaarse slimmeriken en hopen landen dat hoogbegaafden op hun oevers neerstrijken. Uit de bijdrage van Marijk van der Wende blijkt dat Europa en Nederland het in de internationale concurrentie om talent slechts matig doen. We zijn geen winnaars in de *battle for brains*. Harvard en Apple liggen nog altijd in Amerika.

Marijk van der Wende presenteert harde factoren die een land aantrekkelijk maken voor talent. Het is echter ook een kwestie van mentaliteit. Er zijn drie zachte factoren die verklaren waarom we niet zo hot zijn in de wereld van de creatieve klasse. We doen het niet goed omdat we bang zijn voor selecteren en excelleren. We zijn te hooghartig als het om onderzoek gaat waar je geld als slijk mee kan verdienen. En we zijn ergens onderweg in de geschiedenis onze tolerantie voor het vreemde en het rare kwijt geraakt.

Nationaal is het stimuleren van een zo groot mogelijke deelname aan hoger onderwijs misschien te begrijpen. Maar het streven naar een meesterstitel voor alle burgers verwatert de kwaliteit. Terwijl het in de internationale concurrentie alleen maar om de pieken gaat. Landen met hoger onderwijs gebaseerd op excellentie en selectie zullen het altijd winnen van landen die alleen maar streven naar gelijke monniken.

Opvallend in het artikel van Marijk van der Wende is dat Europa en vooral Nederland heel goed scoren in de productie van fundamentele onderzoeksartikelen, maar dat er veel minder aandacht is voor praktische wetenschappelijke productie in de vorm van bijvoorbeeld patenten. Alsof toegepaste onderzoek dat leidt tot nieuwe commercie minderwaardig is. Natuurlijk is fundamenteel onderzoek belangrijk voor het stillen van onze dorst naar

kennis. Maar voor de economische positie van Nederland in de wereld is de uitvinding van zoiets banaals als een nieuwe soort schroefdrop die op alle flessen past belangrijker dan het zoeken naar de grenzen van het heelal. Nederland was ooit het land waar Vlamingen naar toe kwamen op de vlucht voor de Spaanse Inquisitie. Het was het toevluchtsoord van Hugenoten na de Bartholomeusnacht. Die traditie van grote tolerantie bestaat niet meer. Andere landen staan veel meer open. Londen groeit nu uit tot het financiële centrum van de wereld. In Amsterdam is een boottocht langs de grachten nog steeds het grote attractiepunt.

Er is meer. Aantrekkelijk zijn voor talent is een zichzelf versterkend proces. Talent trekt talent aan en het ene talent versterkt het andere. Je kunt niet een beetje zwanger worden en je kunt ook niet een beetje talent aantrekken. Eenzaam talent kwijnt weg. De strijd om talent is van de *winner-takes-all* soort. Het verbeteren van onze concurrentiepositie in onderwijs en onderzoek in de globaliserende wereld is dus niet een kwestie van een onsje meer beleid, maar van een drastisch andere manier van aanpakken en een totaal andere mentaliteit.

JULES THEEUWES
Directeur SEO Economisch Onderzoek
en Hoogleraar Economie, Universiteit van Amsterdam